

## Patientfall - STI

Kevin 27 år ringer till sin vårdcentral en tisdagsmorgon och önskar få komma och testa sig för eventuella könssjukdomar. Han berättar att det svider när han kissar, det har gjort det i 1–2 veckor och han trodde att det skulle gå över men när det inte gjorde det ville han kontakta vårdcentralen. Han ska nämligen åka till Thailand på semester i två veckor tillsammans med sin nya flickvän. De hittade en sista-minuten-resa och åker tidigt fredag morgon. Han känner att det är bra att kolla upp detta innan han åker. Vill därför komma idag och han har tur, sköterskan hittar en akut läkartid på förmiddagen.

1. Vad bör sköterskan ta upp vid telefonsamtalet?
2. Vad behöver läkaren fråga Kevin?

Det framkommer att Kevin har varit tillsammans med sin flickvän i en månad. De använde kondom de första två veckorna men när det blev lite mer varaktigt slutade de med det. För ett år sedan tog det slut med hans tidigare flickvän, de hade varit tillsammans i tre år. Efter det hade han några tillfälliga förbindelser med både kvinnor och män. Han använde kondom när det fanns tillgängligt men vid några tillfällen hade han ingen, till exempel när han träffade en kille när han var på semester i Bulgarien. Senaste gången han testade sig för könssjukdomar var när han precis hade blivit tillsammans med sin förra flickvän, alltså för flera år sedan. Då var alla provsvar negativa.

3. Vilka prover bör tas och hur? Behöver något mer göras?

På torsdag eftermiddag strax innan klockan fem kommer ett positivt klamydiasvar, övriga prover är negativa. Läkaren ringer upp Kevin och meddelar detta och skriver recept på antibiotika. Kevin ber då att också få ett recept även till flickvännen då hon inte hinner testa sig innan resan.

4. Vilken antibiotika bör Kevin få?
5. Hur ska man tänka kring flickvännens behandling?
6. Vem är ansvarig för att smittspårning sker och hur ska det gå till?
7. Är det något mer som behöver göras?

## Handledarmanual – patientfall STI

### 1. Vad bör sköterskan ta upp vid telefonsamtalet?

Det kan vara bra om han låter bli att kissa före läkarbesöket då klamydiabakterien ”bor” intracellulärt i framförallt urinröret. Urinen som spolar igenom röret tar med sig celler med eventuella klamydiabakterier/DNA ut i provet. Därför ska man ta första portionen urin vid klamydiaprov. Har personen kissat nyligen, så har urinröret sköljts och chansen att hitta DNA minskar. Även för en urinsticka och urinodling är det bra att urinen har legat så länge som möjligt i blåsan.

Smittskyddslagen säger så här: ”Den som vet eller har anledning att misstänka att han eller hon bär på en allmänfarlig sjukdom eller en annan smittspårningspliktig sjukdom är skyldig att utan

dröjsmål söka läkare och låta läkaren göra de undersökningar och ta de prover som behövs för att konstatera om smittsamhet föreligger. En läkare som misstänker att en patient bär på en sådan sjukdom skall skyndsamt undersöka patienten och ta de prover som behövs.”

Exempelvis klamydia och gonorré är allmänfarliga sjukdomar, så det behövs ingen mer information för att ta ställning till om patienten ska bokas in eller inte. Alltså – rimlig misstanke om STI – boka in!

## 2. Vad behöver läkaren fråga Kevin?

Symtom och duration? Nuvarande relation?

Tidigare sexuella kontakter där han har haft oskyddat samlag eller oralsex? Det går att göra smittspårning (åtminstone få info om kontakterna) redan vid provtagningsbesöket. Det kan vara bra om det är ett tolkbehövande besök, eller personen är hemlös/motsvarande, ska resa bort etc. Är provet negativt, ”tuggas” informationen. All smittspårningsinfo ska skrivas i smittspårningshandlingar, alltså inte i journalen.

Sexuella utlandskontakter? När testade han sig senast? Frisk i övrigt? Allergier?

## 3. Vilka prover bör tas och hur? Behöver något mer göras?

Här kan man titta i Smittskydd Stockholms provtagningslathund för STI:

[Sexuellt överförda infektioner - lathund för provtagning.pdf | Vårdgivarguiden \(vardgivarguiden.se\)](#)

Urinprov för Klamydia och Gonorré. Första urinportionen ska samlas i röret. Om han har haft oral- eller analsex kompletteras med NAAT-test från svalg respektive rektum.

Urinodling, det kan ju för all del vara en akut cystit han har besvär av. Det är en fördel om han kan kissa i två muggar och det provet tas som nummer 2.

Mycoplasma genitalium omfattas inte av smittskyddslagen och det finns för lite kunskap om komplikationer av detta för att motivera samma frikostiga provtagning som för klamydia. Om ovanstående prover är negativa och han har kvarstående symtom alternativt kvarstående symtom efter klamydiabehandling kan man gå vidare med prov för mycoplasma genitalium.

Var generös med HIV-test och erbjud patienten detta. Den som blivit utsatt för risk för klamydia har också blivit utsatt för risk för HIV! Man kan också ha syfilis i åtanke med anledning av tidigare utlandskontakt och att han haft sex med en annan man.

Patienten ska också få förhållningsregler vid misstanke om infektion, de bör ges både muntligt och skriftligt. Det finns patientinformationsblad som man kan skriva ut från [Vårdgivarguiden](#) och ge patienten i handen. Dessa finns också översatta till andra språk. Givna förhållningsregler ska journalföras!

#### 4. Vilken antibiotika bör Kevin få?

Nu ska han åka på sol- och badsemester till Thailand och då är lymecyklin att rekommendera, 300 mg x 2 i 10 dagar, eller oxitetracyklin 250 mg 2x2 i 10 dagar.

Annars rekommenderas doxycyklin 100 mg 2x1 första dagen följt av 1x1 i 8 dagar.

Det är viktigt att komma ihåg att besök, provtagning och behandling är gratis för patienten så receptet ska märkas med "Kostnadsfritt enligt SmL".

#### 5. Hur ska man tänka kring flickvännens behandling?

Inga recept/ingen medicinering får ges till partner via indexpatienten! Om man kan provta flickvännen innan de åker kan man överväga att ge recept på behandling till henne i samband med provtagningen, innan provsvar. De bör inte ha samlag/sexuell kontakt innan båda är färdigbehandlade, om de ändå har det måste de använda kondom eller femidom.

#### 6. Vem är ansvarig för att smittspårning görs och hur ska det gå till?

Behandlande läkare ansvarar för smittspårningen men denne kan överlämna uppdraget till annan hälso- och sjukvårdspersonal med särskild kompetens/utbildning. Det kan till exempel vara en sköterska eller kurator på mottagningen som har gått Smittskydd Stockholms grundkurs i STI-smittspårning. Det går också att remittera för smittspårning till mottagning som har avtal för detta. Se: [www.viss.nu/kunskapsstod/vardprogram/klamydia#VardnivaochremissrutinerRubrik](http://www.viss.nu/kunskapsstod/vardprogram/klamydia#VardnivaochremissrutinerRubrik)

Patienten är skyldig att medverka vid smittspårning. Det är viktigt att hen informeras om att hens identitet inte kommer att avslöjas. Då bärarskap kan vara långvarigt ska smittspårningen täcka 12 månader bakåt (alternativt från senast tagna prov om det togs inom 12 månader).

Från Smittskydd Stockholms läkarinformation om klamydia:

"För varje kontakt tillfrågas indexpatienten om tidpunkt för senaste smittotillfälle och identitetsuppgifter (namn, telefonnummer, adress, ålder, internetidentitet etc.). Smittspåraren ska se till att uppgivna kontakter blir informerade och är skyldig att följa upp att provtagning utförts. Vid smittspårningen ska uppgifter om kontakterna enbart anges i särskilda smittspårningshandlingar åtskilda från patientjournalen. I patientjournalen antecknas när smittspårningen påbörjats och avslutats. Om smittspårningsärendet överlämnats till annan hälso- och sjukvårdspersonal, ska namn och arbetsplats för denna också antecknas i patientjournalen. Koppling ska kunna göras mellan smittspårningshandlingar och patientjournal."

#### 7. Är det något mer som behöver göras?

Positivt provsvar ska anmälas i SmiNet enligt smittskyddslagen, [www.sminet.se](http://www.sminet.se).

**Referenser:**

Faktaundersökning av Rebecka Vyth, smittskyddsbarncurator/utredare, Smittskydd Stockholm

[www.viss.nu](http://www.viss.nu)

Behandlingsrekommendationer för vanliga infektioner i öppenvård

[www.vardgivarguiden.se/kunskapsstod/smittskydd/sjukdomar/klamydia](http://www.vardgivarguiden.se/kunskapsstod/smittskydd/sjukdomar/klamydia)

[www.smittskyddstockholm.se](http://www.smittskyddstockholm.se)